AARHUS UNIVERSITET
SCIENCE AND TECHNOLOGY

Referat af møde i Rådgivningspanelet for DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi
Dato: 12. august 2015 kl. 10.00 – 14.00
Sted: Tuborgvej 164, 2400 København NV

Til stede: Prodekan Kurt Nielsen; Direktør Hanne Bach; Chefkonsulent Carl Åge Pedersen; Præsident Ella Maria Bisschop-Larsen; Vicedirektør Claus Torp; Miljøpolitisk chef Karin Klitgaard; Direktør Hanne Kristensen; Direktør Carl-Emil Larsen; Formand Claus Lind Christensen; Vicedirektør Kristoffer Böttzauw; Konst. Departementschef Mette Skarregaard Pedersen; Chefkonsulent Michael Andersen; Særlig rådgiver Ole Olsen; Direktionskonsulent Kirsten Bang (referent)

Fraværende: Adm. Direktør Niels Wichmann (Chefkonsulent Michael Andersen deltog i stedet)

Inviterede deltagere: Professor Stiig Markager; Seniorforsker Niels Martin Schmidt (begge DCE & Institut for Bioscience, AU); Seniorforsker Anne Jensen; Seniorforsker Hans Sanderson (begge DCE & Institut for Miljøvidenskab AU); Chefkonsulent Anja Skjoldborg Hansen (DCE).

Dato: 24. August 2015

Dagsorden

1. Velkomst v/prodekan Kurt Nielsen
2. Status for DCE og strategiske udfordringer v/direktør Hanne Bach
3. Nyt fra Aarhus Universitet v/prodekan Kurt Nielsen
4. Kvælstof i de marine miljøer
5. Aktuelle emner/informationer fra panelet
6. Panelets forslag til emner for næste møde
7. Mødets faglige emne: 'Klimatilpasning'

Ad pkt. 1. Velkomst

Kurt Nielsen bød velkommen og præsenterede mødets program. Mødet blev afholdt på AU – Campus Emdrup som et led i at vise Rådgivningspanelet AU's forskellige lokaliteter. Campus Emdrup udbygges de næste år med henblik på at Institut for Miljøvidenskab samt den del af Institut for Bioscience og af DCE-centerenheden, som p.t. holder til i Roskilde, flyttes til Emdrup i 2021.

Mødet blev desuden indledt med en kort præsentationsrunde (link til oversigt over panelets deltagere: http://dce.au.dk/centret/raadgivningspanel/medlemmer/) og hermed også en præsentation af to nye medlemmer Mark Desholm, chef for den Naturfaglige Afdeling i Dansk Ornitologisk og Mette Skarregaard Pedersen, konst. departementschef i Departement for Natur, Miljø og Justitsområdet, Grønlands Selvstyre, samt de inviterede deltagere.

Aarhus Universitet
Aarhus Universitet
Nordre Ringgade 1
8000 Aarhus C

Tlf.: 87150000
E-mail: au@au.dk
www.au.dk

Ad pkt. 2. Status for DCE og strategiske udfordringer
Hanne Bach's præsentation er vedlagt referatet.

I forbindelse med Hanne Bachs omtale af DCE's og Aarhus Universitetsforlags serie "Miljøbiblioteket" bad Kurt Nielsen panelet om input til emner for og form på kommende Miljøbiblioteksbøger. Panelet fandt det vigtigt, at viden fra forskningsverdenen bliver formidlet så det kan forstås af "den almindelige borger". Det blev bemærket, at der var stor forskel på detaljeringsniveauet for emnerne for de planlagte bøger – eksempelvis "Ulv" og "Havets ressourcer". Hanne Bach informerede om, at bøgerne dækker aktuelle emner som er oplagte at formidle (eks. "Ulven"), men også emner, hvor man over længere tid har samlet viden, som det det kan have folkelig interesse at få et lettilgængeligt overblik over (eks. "Havets ressourcer" og "Vand i landskabet"). Bøgerne vil nødvendigvis have en hvis forskellighed både i omfang og form. På spørgsmålet om målgruppen for bøgerne, var svaret, at kernelæserne er medlemmer af naturforeninger, miljøforvaltere samt natur- og miljøinteresserede i bred almindelighed. Udvalgte bøger fra serien vil desuden være relevante i undervisningen på gymnasieniveau. Det blev fra panelet anbefalet, at man tænker både målgruppe og formål med formidlingen af de enkelte emner godt igennem og at man eventuelt inddrager brugere/læsere i behovet for specifikke emner. Hanne Bach understregede, at der var god dialog med forlaget om de enkelte emner og at forlaget stillede gode kritiske spørgsmål. Afslutningsvis var der blandt panelets medlemmer en drøftelse af, om den fysiske bog efterhånden var en "gammeldags" (og omkostningstung) måde at udgive på fremfor elektronisk udgave.

Pris på Miljøbiblioteksbøgerne:
Danmarks truede arter: Bog 249 kr.
Byens grønne struktur: Bog + E-bog (pdf) 149 kr. (kun E-bog 99 kr.)

Ad pkt. 3. Nyt fra Aarhus Universitet
Kurt Nielsen informerede bl.a. om følgende emner:

Myndighedsbetjeningen er et politisk strategisk emne, som er meget betydningsfuldt for AU og som der bruges mange kræfter på. AU deltager bl.a. i Forum for Forskningsbaseret Myndighedsbetjening (FFM) under Danske Universiteter, der har som formål at være rådgivende organ for Rektorkollegiet om forhold, der relaterer sig til universiteternes varetagelse af myndighedsopgaver. Inden for de næste måneder publiceres en rapport med eksempler på hvad myndighedsbetjeningen er og hvordan den bidrager til samfund og erhverv. Rapporten skal ses som en reaktion på, at myndighedsbetjeningen i stigende grad bliver udfordret og at basismidlerne til de forskningsmiljøer, der understøtter myndighedsbetjeningen, dermed er truet. Myndighedsbetjening kræver en hvis kontinuitet i den forskning, der ligger til grund - det tager derfor lang tid at opbygge forskningsmiljøer, men kort tid at rive ned...

AU arbejder på at øge samarbejdet med erhvervslivet, og netop dette vil blive et vigtigt element i den kommende strategi 2015-2020 for AU, som p.t. er ved at blive ud-

formet. Der vil desuden blive lagt vægt på dannelse af flere tværgående forskningscentre, øget samarbejde med internationale partnere og øget forskningsstyrke.

Aarhus Universitets ingeniør- og naturvidenskabsuddannelser ved Science and Technology har årets største fremgang i studenteroptag. Samlet set kan AU optage 1,3 procent flere end i 2014. Det er især den voksende interesse for de ingeniør- og naturvidenskabelige uddannelser på fakultetet Science and Technology, der ligger bag den samlede stigning. AU vil samtidig arbejde for, at frafald mindskes gennem bl.a. øget kvalitet i undervisningen, øget fokus på, at hjælpe de studerende til at "komme på rette hylde". Der arbejdes desuden på at udbyde en eliteuddannelse på nano-/fysikområdet.

Ad pkt. 4. Kvælstof i de marine miljøer

AU står af og til på mål for kritik af den myndighedsrådgivning, som universitetet leverer. Kurt Nielsen indledte punktet med at understrege, at AU gerne tager imod kritik og er lydhøre over for saglige og faglige argumenter og forslag til forbedringer. Imidlertid er der eksempler på, at kritikken kan få en politisk (eller usaglig) drejning, som intet har med kvaliteten af AU's myndighedsbetjening at gøre.

Kurt Nielsen har imødekommet Carl Åge Pedersen's opfordring om at drøfte DCE´s rolle i forbindelse med udarbejdelsen af det faglige grundlag for vandområdeplanerne 2015-21, da emnet netop har været meget omdiskuteret.

Professor Stiig Markager, Institut for Bioscience, holdt indledningsvis et oplæg om DCE's arbejde i forbindelse med udarbejdelsen af det faglige grundlag for vandområdeplanerne 2015-21. Dernæst holdt Chefkonsulent Carl Åge Pedersen, SEGES, et oplæg om baggrunden for hans ønske om at tage emnet op på dages møde. SEGES satte spørgsmålstegn ved DCE's kvælstofreduktionsberegninger (se mødebilag) og appellerede i oplæggets konklusion bl.a. til, at rapporter og modeller, som offentliggøres og benyttes som grundlag for regulering i samfundsmæssig sammenhæng, bringes i høring og/eller review hos eksterne forskere/interessenter.

Præsentationerne er vedlagt referatet.

På baggrund af oplæggene blev der fra rådgivningspanelet bl.a. spurgt til /kommenteret på følgende:

- Hvilke løsningsmuligheder ser man ift. fremtidig regulering?
  Stiig Markager så en mulighed i, at pålægge lodsejere medlemskab af et "oplandslaug", hvor laugets formål er at sikre, at transporten af kvælstof og fosfor ud af oplandet, ved udløb til havet eller et større vandløb, holder sig under en givet mængde, beregnet efter recipientens følsomhed. Transporten skulle kontrolleres af lauget og myndigheder i fællesskab, og der skulle være en økonomisk sanktion for lauget ved en eventuel overtrædelse. Til gengæld ville det være lauget frit for,

hvordan de ville styre landbrugsdriften, så værdierne for recipienten blev overholdt. (Stiig holdt et oplæg om emnet på KTC's konference "Natur og Miljø" i foråret og artiklen "Danmark overimplementerer ikke EU´s vandrammedirektiv" kan ses på KTC Portalen: Link. Limfjordsrådet har netop søgt Velux-fonden om penge til et projekt 'Landet og Fjorden' som skal arbejde med disse problemstillinger. SEGES og AU er partnere i projektet sammen med en række andre institutioner. Hanne Bach tilføjede, at der pt. er et stort GUDP-projekt i gang "Emissionsbaseret kvælstof- og arealregulering,", som skal bidrage til udviklingen af koncepter for en billigere og mere effektiv kvælstofregulering baseret på forskellige kvælstof-målinger. Målingerne skal sikre, at kvælstofreguleringen baseres på tal, der angiver den faktiske udledning af kvælstof fra en bedrift eller et større område (opland). Projektet ledes af SEGES og udover BIOS er der deltagelse af Agroøkologi, AU, GEUS og Sorbisense A/S.

- Hvorfor bruges luftfoto ikke som en del af materialet i DCE's udarbejdelse af det faglige grundlag for vandområdeplanerne 2015-21 (med henvisning til luftfoto af Stege Nor i Carl Åge Pedersens oplæg)?
  Stiig Markager understregede, at anvendelse af flyfoto, eller andre enkeltstående observationer, ikke var indeholdt i den opgave DCE har løst for Naturstyrelsen. Den opgave gik ud på at opstille empiriske modeller baseret på data tilgængelige i databasen med overvågningsdata. Inddragelse af andre typer data vil kræve yderligere ressourcer. Desuden forudsætter den anvendte metode kontinuerte data af sammenlignelig kvalitet, noget som f.eks. luftfoto ikke har. I øvrigt kan man ikke umiddelbart se på et luftfoto om der er f.eks. undervandsvegetation, som fremført i Carl Åge Pedersens oplæg. Det kræver en analyse, hvor fotoets farvenuancer og strukturer sammenholdes med observationer i felten.
- Der var en mere overordnet drøftelse af håndteringen af denne og lignende opgaver, herunder:
  - Vigtigheden af at inddrage en bred skare af interessenter tidligt i forløbet og i vurderingen af en given udvalgt model, når mange - til tider forskelligrettede - interesser er til stede. Eventuelt kan en høringsproces være på sin plads, hvis valget af model/metode har stor indflydelse på erhvervet/andre interessenter.
  - En tydeligere proces omkring ekstern kvalitetssikring + større åbenhed omkring usikkerheder blev foreslået. Forskningsresultater underlægges peer review gennem publiceringen, men det er en langvarig proces. Rådgivningsrapporter er underlagt kvalitetssikring og DCE har fokus på kvalitetssikring.
  - Vigtigheden af at være bevidst om de involveredes forskellige roller - Universiteterne leverer uvildig, forskningsbaseret rådgivning og myndighederne skal træffe politiske beslutninger på basis af denne rådgivning. Eventuel kritik skal rettes mod de rette parter alt efter om det er kritik af det faglige grundlag eller den politiske beslutning/beslutningsproces.

Ad pkt. 5. Aktuelle emner/informationer fra panelet

Panelet orienterede om aktuelle emner fra deres respektive institutioner. Punktet refereres ikke.

Ad pkt. 6. Panelets forslag til emner for næste møde

Panelet foreslog Luftforurening/Luftkvalitetsdirektivet (Hvad virker? Hvor langt er vi i Danmark?) som muligt fagligt emne for det næste møde.

Ad pkt. 7. Mødets faglige emne: Klimatilpasning

Chefkonsulent Anja Skjoldborg Hansen, DCE, introducerede til emnet med oplægget "Forskning i Klimatilpasning".

Herefter bidrog to paneldeltagere med oplæg:

Direktør Hanne Kristensen, Naturstyrelsen, præsenterede styrelsens perspektiv på emnet med oplægget "Klimatilpasning i en ny tid".

Miljøpolitisk chef Karin Klitgaard, DI, præsenterede oplægget "DI's arbejde med klimatilpasning".

Herefter præsenterede tre forskere fra DCE/AU eksempler på konkrete DCE-aktiviteter inden for emnet.

Seniorforsker Niels Martin Schmidt, Institut for Bioscience, præsenterede "Klimaforandringer i Grønland – erfaringer fra 20 års klimaeffekt-overvågning i Greenland Ecosystem Monitoring (GEM)"

Seniorforsker Anne Jensen, Institut for Miljøvidenskab præsenterede "Klimatilpasning i byer og kommuner".

Seniorforsker Hans Sanderson, Institut for Miljøvidenskab, præsenterede " Climate Adaptation in Europe".

Alle præsentationer er vedlagt referatet.

På baggrund af oplæggene blev der fra rådgivningspanelet bl.a. spurgt til følgende:

- Forskes der i fordele og ulemper ved de forskellige klimatilpasningsløsninger – herunder, hvilke er bedst og/eller billigst for samfundet.
  Flere projekter involverer elementer af disse spørgsmål, bl.a.:
  - Projektet BASE, hvor Casestudier fra forskellige partnerlande samlet skal kunne give anvisninger om, hvordan politikkerne hænger sammen og er koordineret, hvordan implementering kan forbedres i klimatilpasningspolitik-

ken, samt give input til cost-benefit analyser og integreret modellering. (Se evt. Hans Sandersons oplæg for mere information om projektet BASE).

- Netværksprojektet ”Landmanden som vandforvalter”, hvor SEGES, Bioscience og Agroøkologi fra Aarhus Universitet, GEUS, Orbicon, DHI samt de lokale landbrugsrådgivningscentre LMO og Heden & Fjorden er gået sammen om at udarbejde løsningsmodeller, som myndigheder og landbrug kan lade sig inspirere af, når de skal udforme klimatilpasningsplaner.